

บทที่ 3

สภาพทั่วไป

3.1 ประวัติความเป็นมาของการประปานครหลวง

ในครั้งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ประชากรในกรุงเทพฯ ต่างอาศัยน้ำฝนในการบริโภค และใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลอง น้ำบ่อและน้ำบาดาลในการอุปโภค ในฤดูแล้งน้ำในแม่น้ำลำคลองจะมีสกปรกและปนเปื้อนไม่ปลอดภัยสำหรับอุปโภคบริโภค ประกอบกับพระองค์ได้ทรงพบเห็นความเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาการของการผลิตน้ำจากต่างประเทศเมื่อครั้งเสด็จพระพาสยุโรป จึงทรงมีพระราชดำริจัดหาน้ำสะอาดถูกสุขลักษณะให้กับปสกนิกรในเขตกรุงเทพมหานครให้เหมือนกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2452 รัชการที่ 5 ได้ประกาศพระบรมราชโองการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมสุขาภิบาลจัดการนำน้ำมาใช้ในพระนครตามแบบอย่างที่เหมาะสมแก่ภูมิประเทศ ด้วยการตั้งที่ขังน้ำที่คลองเชียงราก แขวงเมืองปทุมธานี อันเป็นที่พื้นเขตน้ำเค็มขึ้นถึงทุกฤดู ขุดคลองแยกจากที่ขังน้ำเป็นทางน้ำลงมาถึงคลองสามเสนฝั่งเหนือตามแนวทรางรถไฟ ตั้งโรงสูบน้ำขึ้น ณ ที่ตำบลนั้น สูบน้ำขึ้นยังที่กระโถกกรองตามวิธีให้น้ำสะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากสิ่งซึ่งเป็นเชื้อโรคแล้วจำหน่ายน้ำไป ในที่ต่าง ๆ ตามควรแก่ท้องที่ของเขตพระนคร

กิจการอย่างนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรียกตามภาษาสันสกฤตว่า “การประปา”

ในการพัฒนาการประปาได้มีการกำหนดวิธีการเตรียมงานและการก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ ซ่อมที่ดิน และเริ่มขุดคลองรับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา ที่เหนือวัดลำแล แขวงเมืองปทุมธานี เริ่มการฝังท่อจำหน่ายน้ำตลอดทั่วพระนคร ก่อสร้างอาคารเพื่อใช้ติดตั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ เครื่องกวนสารส้ม และเครื่องกรองน้ำ รวมทั้งถังพักน้ำและถังขังน้ำบริสุทธิ์ ขึ้นที่ตำบลสามเสน และตั้งสูงช่วยแรงส่งน้ำรูปหอคอย 2 ถัง ที่ตำบลบ้านบาตร บริเวณสี่แยกแมนศรีถนนบำรุงเมือง

การดำเนินการวางระบบผลิตและจ่ายน้ำแล้วเสร็จสมบูรณ์ในรัชสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งพระองค์เสด็จมาทรงเปิดกิจการเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2457 โดยมีชื่อเรียกในครั้งนั้นว่า “การประปากรุงเทพฯ” มีกรมสุขาภิบาล กระทรวงนครบาลเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน

กิจการประปาได้ก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ แต่เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ จึงได้มีการเจาะบ่อบาดาลเสริม ในปี 2496 ในจังหวัดพระนคร และธนบุรี และได้ทำการขุดเจาะเพิ่มเติมในจังหวัดสมุทรปราการและนนทบุรีในปี 2501 และ 2503 ตามลำดับ ซึ่งก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ จึงได้ขยายการผลิตโดยได้มีการก่อสร้างโรงงานผลิตน้ำเพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่ธนบุรี ในปี 2506 เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร ได้มีการรวมกิจการประปา 4 แห่ง ให้เป็นรัฐวิสาหกิจ โดยรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติการประปานครหลวง ให้โอนกิจการประปากรุงเทพ ธนบุรี นนทบุรี และสมุทรปราการ รวมเป็นกิจการเดียวกัน เรียกว่า การประปานครหลวง สังกัดกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2510 โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ดำรงรักษาแหล่งน้ำดิบ และจัดให้ได้มาซึ่งน้ำดิบเพื่อใช้ในการประปา
2. ผลิต จัดส่งและจำหน่ายน้ำประปาในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี และสมุทรปราการ และ ควบคุมมาตรฐานเกี่ยวกับระบบประปาเอกชนในเขตท้องที่ดังกล่าว
3. ดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์แก่การประปา

เพื่อเตรียมการให้ปริมาณน้ำประปามีเพียงพอสำหรับประชาชนอยู่เสมอ ในปี 2511 การประปานครหลวงจึงได้ว่าจ้าง บริษัท แคมป์เครสเซอร์ แอนด์ แมคกี จากสหรัฐอเมริกาเป็นวิศวกรที่ปรึกษาในการจัดทำแผนแม่บทระยะยาว 30 ปี (พ.ศ. 2513 -2543) เป็นกรอบการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาในพื้นที่รับผิดชอบ โดยเริ่มโครงการปรับปรุงกิจการประปาแผนหลักตามแนวทางแผนแม่บทตั้งแต่ปี 2517 เพื่อก่อสร้างและขยายกำลังการผลิตที่โรงงานผลิตน้ำบางเขน ขยายระบบส่งน้ำให้ไปถึงประชาชนให้มากขึ้นและเพียงพอ ทันทกับการเจริญเติบโตของบ้านเมือง ปรับปรุงคลองส่งน้ำ ก่อสร้างโรงสูบน้ำดิบ ก่อสร้างท่อส่งน้ำและอุโมงค์ส่งน้ำ สถานีสูบน้ำจ่ายน้ำและถังเก็บน้ำ พร้อมวางท่อประปาส่งน้ำควบคู่กันไป และในระหว่างที่รอการก่อสร้างตามโครงการนี้ การประปานครหลวงได้แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ด้วยการขุดเจาะบ่อบาดาลเสริมปริมาณน้ำในพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำ

ต่อมา การประปานครหลวงได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลฝรั่งเศส โดยวิศวกรที่ปรึกษา Safage Consulting Engineers ศึกษาโครงการเร่งด่วน เพื่อแก้ปัญหาหน้าประปาขาดแคลนทางฝั่งตะวันตกในพื้นที่ธนบุรีและนนทบุรี โดยจะต้องมีโรงงานผลิตน้ำทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาอีกแห่งหนึ่ง และมีแหล่งน้ำดิบแหล่งใหม่เพิ่มเติมจากเดิมที่ใช้น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเพียงแหล่งเดียว

การประปานครหลวงจึงได้ว่าจ้างกลุ่มบริษัทวิศวกรที่ปรึกษาไทยดิซีโอ ให้ศึกษาและจัดทำแผนแม่บทระยะยาว 30 ปี (พ.ศ. 23530- 2560) เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดหาแหล่งน้ำดิบ

แหล่งใหม่จากแม่น้ำแม่กลอง พัฒนาระบบการผลิตโดยก่อสร้างโรงงานผลิตน้ำแห่งใหม่ที่มหาสวัสดิ์ พร้อมระบบการส่งน้ำ และระบบจ่ายน้ำทางฝั่งตะวันตก

นอกจากแผนแม่บทระยะยาวดังกล่าวแล้ว การประปานครหลวงยังได้จัดทำแผนวิสาหกิจ เป็นแผนระยะกลาง 5 ปี ให้สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนมหาดไทย ตลอดจนสภาพการณ์เพื่อให้มีแผนงานที่ชัดเจนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา เพื่อใช้เป็นทิศทางในการบริหาร จัดการ และการดำเนินการขององค์กร นอกจากนี้ได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นแผนระยะสั้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

3.2 ภาพรวมและโครงสร้างต้นทุนที่ใช้กำหนดราคาน้ำประปาของการประปานครหลวง

ภาพรวมของการประปานครหลวง

การประปานครหลวง (กปน.) ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2510 ตามพระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. 2510 มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงมหาดไทย ประธานกรรมการการประปานครหลวงท่านแรก คือ พลเอกประภาส จารุเสถียร และแต่งตั้งอธิบดีกรมโยธาเทศบาล นายดำรงค์ ชลวิจารณ์ เป็นผู้ว่าการการประปานครหลวง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ จัดหาแหล่งน้ำดิบและจัดให้ได้มาซึ่งน้ำดิบเพื่อใช้ในการประปา รวมทั้งผลิต จัดส่ง และจำหน่ายน้ำประปาให้แก่ประชาชนในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (นนทบุรี และสมุทรปราการ) อย่างเพียงพอ และควบคุมมาตรฐานเกี่ยวกับระบบประปาเอกชนในเขตท้องที่ดังกล่าว นอกจากนี้ยังดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกันหรือเป็นประโยชน์แก่กิจการประปา ซึ่งก่อนที่การประปานครหลวงจะมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจนั้นการประปาได้เริ่มมีขึ้นในประเทศไทยสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดกิจการประปาสยามขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2440 เพื่อให้ประชาชนได้มีน้ำไว้ใช้อุปโภคบริโภคเหมือนอย่างประเทศที่เจริญแล้ว และต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเปิดกิจการ “การประปากรุงเทพฯ” ขึ้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2457 เพื่อดำเนินการจ่ายน้ำประปาให้แก่ผู้ใช้น้ำเป็นครั้งแรก ซึ่งในขณะนั้นมีจำนวนผู้ใช้น้ำทั้งสิ้นเพียง 400 รายเท่านั้นแต่ในระยะเวลาปัจจุบันการประปานครหลวงสามารถขยายการบริการผู้ใช้น้ำเพิ่มขึ้นเป็น 1,488,638 ราย

แหล่งน้ำดิบที่ใช้สำหรับผลิตน้ำประปาของการประปานครหลวงจะเป็นน้ำผิวดินที่ไหลรวมเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยการประปานครหลวงจะจัดส่งน้ำดิบจากแหล่งน้ำด้วยคลองส่งน้ำหรือเรียกว่าคลองประปา มีอยู่ด้วยกัน 2 สาย คือ คลองส่งน้ำดิบฝั่งตะวันออก รับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่จุดสูบน้ำดิบ (intake) ณ ตำบลบ้านกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ประมาณ

กิโลเมตรที่ 93 มาใช้ผลิตน้ำประปาที่โรงงานผลิตน้ำบางเขน โรงงานผลิตน้ำสามเสน และ โรงงานผลิตน้ำธนบุรี ส่วนคลองส่งน้ำดิบฝั่งตะวันตกที่มีความยาวประมาณ 107 กิโลเมตรนั้นจะรับ น้ำจากเขื่อนแม่กลองที่เป็นเขื่อนทดน้ำ จังหวัดกาญจนบุรี โดยน้ำดิบที่ได้จะนำมาผลิตน้ำประปาที่ โรงงานผลิตน้ำมหาสวัสดิ์

หลังจากได้วัตถุดิบที่จะนำมาผลิตเป็นน้ำประปาซึ่งก็คือน้ำดิบจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ขั้นตอนต่อไปก็คือระบบการผลิต (production system) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เริ่มตั้งแต่ การสูบน้ำดิบเข้า โรงงานผลิตน้ำ การใช้สารเคมีช่วยในการผลิต การควบคุมคุณภาพน้ำ การกำจัดตะกอน และการสูบ ส่งน้ำเข้าอุโมงค์และท่อส่งน้ำ จากนั้นจะเป็นขั้นตอนของการจ่ายน้ำ (distribution system) ซึ่งเป็นการส่งน้ำที่ผลิตได้ไปสู่ผู้บริโภค โดยเป็นการสูบน้ำจากสถานีสูบน้ำจ่ายน้ำเข้าสู่ระบบท่อประปาที่มี ขนาดใหญ่ที่สุดและแยกย่อยเข้าสู่ระบบโครงข่ายท่อจ่ายน้ำที่มีขนาดลดหลั่นกันลงไปจนกระทั่งส่ง จ่ายน้ำผ่านท่อบริการเข้าสู่บ้านเรือน ที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคต่อไป ซึ่งความยาวของท่อทั้งหมดในปี 2548 นั้นมีความยาวเท่ากับ 24,327.969 กิโลเมตร (จากรายงานประจำปี 2548 การประปานคร หลวง) ขั้นตอนของกรรมวิธีผลิตน้ำประปามีรายละเอียด ดังนี้

3.3 กระบวนการในการผลิตน้ำประปา

การปรับปรุงคุณภาพน้ำดิบและการเติมสารเคมี

ขณะที่น้ำดิบถูกสูบน้ำมาจากแหล่งน้ำดิบที่ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำแม่กลอง ไหล มาตามคลองประปานั้น น้ำดิบจะสัมผัสกับ อากาศ แสงแดด และจะตกตะกอนธรรมชาติ ทำให้ คุณภาพน้ำนั้นดีขึ้น และระหว่างนั้นจะมีการกำจัดสาหร่าย เศษไม้ สาหร่าย กุ้งพลาสติก จากตะแกรง หยาดและตะแกรงละเอียดที่ได้ติดตั้งไว้หน้าโรงสูบน้ำดิบ แต่ก่อนที่น้ำดิบนั้นจะไหลเข้าไปสู่ ขั้นตอนของการตกตะกอนจะต้องมีการเติมสารเคมีลงไปในส่วนที่พอเหมาะพอดีสอดคล้องกับ คุณภาพของน้ำดิบในแต่ละฤดูกาล ซึ่งสารเคมีเหล่านั้นได้แก่ สานส้ม เติมเพื่อให้ไนโตรเจน ปูนขาวใช้ เพื่อปรับสภาพความเป็นกรด ด่าง (ปรับค่า PH) ของน้ำ และคลอรีนเพื่อฆ่าเชื้อโรคในเบื้องต้น

การตกตะกอน

น้ำดิบที่ผสมสารเคมีแล้วจะไหลเข้าไปในถังตกตะกอน ที่สารเคมีจะถูกกวนให้มีการ สัมผัสและทำปฏิกิริยากับตะกอนหรือความขุ่นที่อยู่ในน้ำ เกิดการจับตัวกันเป็นก้อนๆที่มีขนาดเล็ก แล้วมีขนาดโตขึ้นจนหนักพอที่จะตกสู่ก้นถังเหลือแต่น้ำที่ใส (ความขุ่นของน้ำไม่เกิน 7 หน่วยความ ขุ่น NTU (Nephelometric Turbidity Unit) ไหลต่อไปยังถังกรองน้ำ

ถึงตกตะกอนที่การประปานครหลวงใช้มีอยู่ 2 แบบ

1. **แบบดั้งเดิม** หรือแบบธรรมดา จะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า น้ำจะไหลในแนวนอน ใช้เวลาในการตกตะกอน 3-4 ชั่วโมง

2. **แบบของแข็งสัมผัส** (Solid Contact Clarifier) ลักษณะเป็นถังรูปกลม น้ำใสที่ได้จะไหลขึ้นมาอยู่ที่ด้านบน ถังแบบนี้จะรวมเอาการกวนเร็ว การกวนช้า และการตกตะกอนรวมอยู่ในถังเดียวกัน ซึ่งยังแบ่งย่อยออกเป็น แบบหมุนเวียนตะกอน (Accelerator) ใช้เวลาในการตกตะกอนประมาณ 2 ชั่วโมง และ แบบมีชั้นตะกอน (Plusator) จะเป็นแบบที่มีประสิทธิภาพสูง ใช้เวลาในการตกตะกอนน้อยที่สุดเพียง 45 นาทีเท่านั้น

การกรอง

น้ำที่ผ่านการตกตะกอนแล้วจะไหลมายังถังกรองน้ำ เพื่อทำการกรองเอาตะกอนที่มีขนาดละเอียดและสิ่งสกปรกที่เหลือออกอีกครั้งหนึ่ง โดยถังกรองที่ใช้เป็นแบบชนิดกรองเร็ว (Rapid Sand Filter) ที่มีสารกรอง คือ กรวดขนาดต่างๆหนา 5-15 ซม. อยู่ได้ชั้นของทรายที่หนา 60-80 ซม. น้ำที่ได้จะมีความใสมาก คือ มีความขุ่นไม่เกิน 3 หน่วย

การฆ่าเชื้อโรค

การประปานครหลวงใช้คลอรีนเป็นสารฆ่าเชื้อโรค เนื่องจากสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายได้และคลอรีนสามารถฆ่าเชื้อโรคได้เกือบทุกชนิดโดยสามารถทำลายสารอินทรีย์ กลิ่น สี และเหล็กได้ด้วย ที่สำคัญทำให้มีฤทธิ์ของคลอรีนเหลือติดปนไปกับน้ำที่ส่งผ่านตามท่อเพื่อฆ่าเชื้อโรคที่อาจปะปนเข้ามาในภายหลังได้ (จากท่อแตก ท่อรั่ว เป็นต้น) ซึ่งจำนวนคลอรีนที่เหลือติดไปกับน้ำประปาจะมีปริมาณ 0.6-1.0 ส่วนในน้ำล้านส่วน ดังนั้นน้ำประปาจึงสามารถใช้ดื่มบริโภคได้ ถ้าประชาชนดูแลระบบท่อส่งน้ำในบ้าน/ที่อยู่อาศัย ระบบถังเก็บน้ำให้สะอาด แต่เพื่อไม่ให้มีกลิ่นของคลอรีนติดอยู่ สามารถทำได้โดยการรองน้ำประปาแล้ววางทิ้งไว้สักครู่เพื่อให้คลอรีนระเหยหมดไป น้ำที่ได้จะเป็นน้ำที่สะอาดปราศจากกลิ่น

การปรับปรุงคุณภาพของน้ำประปา

นอกจากการเติมคลอรีนเพื่อฆ่าเชื้อโรคแล้ว ยังมีการเติมปูนขาว หรือ โซดาไฟลงไปอีกเล็กน้อย เพื่อปรับสภาพความเป็นกรด - ด่าง (PH) โดยในที่นี้จะทำให้น้ำประปามีฤทธิ์เป็นด่างเล็กน้อย เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำกัดกร่อนเส้นท่อที่ทำจากเหล็ก มิฉะนั้นน้ำประปาที่ได้จะมีสนิมเหล็กปนออกมาด้วยทำให้น้ำไม่น่าดื่ม

การสูบน้ำประปา

หลังจากผ่านขั้นตอนต่างๆในกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานแล้ว น้ำประปาก็พร้อมที่จะถูกสูบน้ำเข้าเส้นท่อประธานที่เป็นท่อใหญ่และกระจายต่อไปยังเส้นท่อจ่ายน้ำ จ่ายน้ำให้กับประชาชนที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบต่อไป

การควบคุมคุณภาพน้ำ

น้ำดิบจากคลองส่งน้ำและน้ำประปา จะต้องได้รับการตรวจสอบวิเคราะห์คุณภาพ โดยละเอียดอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำประปา จะมีการควบคุมทั้งด้าน ฟิสิกส์ เคมี ชีวเคมี และด้านแบคทีเรีย อย่างละเอียด เพื่อควบคุมคุณภาพของน้ำให้ได้มาตรฐานน้ำดื่มของ องค์การอนามัยโลก (WHO) ก่อนที่จะทำการสูบน้ำจ่ายออกไปให้กับประชาชนอยู่ตลอดเวลา

3.4 การประปานครหลวงในปัจจุบัน

ในปีที่ทำการศึกษา (ปี พ.ศ. 2548) การประปานครหลวงมีโครงสร้าง หน่วยงาน และ สถิติที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับระบบผลิตน้ำประปา ดังนี้

3.4.1 โรงงานผลิตน้ำ (Water Treatment Plant) จำนวน 4 โรงด้วยกันคือ โรงงานผลิตน้ำ สามเสนเป็นโรงผลิตน้ำแห่งแรกของการประปาฯ โรงงานผลิตน้ำธนบุรีเป็นโรงผลิตน้ำ แห่งที่ 2 มีขนาดเล็ก โรงงานผลิตน้ำบางเขนเป็นโรงผลิตน้ำแห่งที่ 3 มีขนาดใหญ่ที่สุดใน จำนวนโรงผลิตน้ำทั้งหมดของการประปาฯ และ โรงงานผลิตน้ำมหาสวัสดิ์เป็นโรง ผลิตน้ำแห่งใหม่ล่าสุด นอกจากนี้ยังรวมถึงระบบประปาอิสระอีก 2 โรง คือ โรงงานผลิตน้ำบางบัวทอง และ โรงงานผลิตน้ำหนองจอก

3.4.2 สถานีสูบน้ำ (Pumping Station) จำนวน 16 สถานี ได้แก่ สถานีพหลโยธิน ลุมพินี ท่าพระ คลองเตย ลาดพร้าว ตำโง ราษฎร์บูรณะ ลาดกระบัง เพชรเกษม บางเขน 1 บางเขน 2 สามเสน ธนบุรี มหาสวัสดิ์ ประชาณุกุล และบ่อพักประตูน้ำสามเสน โดยมีปริมาณการสูบน้ำเฉลี่ยต่อวัน เท่ากับ 4.109 ล้านลูกบาศก์เมตร

3.4.3 มีจำนวนสาขาที่รับผิดชอบพื้นที่ในการจำหน่าย/บริการน้ำให้กับประชาชนจำนวน 15 สาขา ซึ่งจะแบ่งพื้นที่ในความรับผิดชอบออกเป็น 4 ภาคด้วยกัน ดังนี้

ภาค 1 ประกอบด้วย สาขาสุขุมวิท สาขาพระโขนง สาขาสมุทรปราการ

ภาค 2 ประกอบด้วย สาขาพญาไท สาขาทุ่งมหาเมฆ สาขาแมนศรี สาขาลาดพร้าว

ภาค 3 ประกอบด้วย สาขานนทบุรี สาขาประชาชื่น สาขาบางเขน สาขามีนบุรี

ภาค 4 ประกอบด้วย สาขาบางกอกน้อย สาขาดากสิน สาขาภาษีเจริญ สาขาบางบัวทอง

โดยครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบทั้งสิ้น 3,192 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่บริการ 1,855.453 ตารางกิโลเมตร มีความยาวท่อ 24,327.969 กิโลเมตร มีจำนวนผู้ใช้น้ำทั้งสิ้น 1,684,505 ราย และมีปริมาณน้ำผลิตจ่าย 1,628.104 ล้านลบ.ม. มีปริมาณน้ำจำหน่าย 1,131.015 ล้านลบ.ม. อัตราน้ำ สูญเสีย 30.53 % จำนวนพนักงานทั้งสิ้นเท่ากับ 4,463 คน คิดเป็น พนักงาน 1 คน รับผิดชอบ จำนวนผู้ใช้น้ำ 377 คน

3.5 โครงสร้างการใช้น้ำประปา

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้น้ำ ปี 2544-2548

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้น้ำ	หน่วย	2544/2001	2545/2002	2546/2003	2547/2004	2548/2005
ผู้ใช้น้ำรวมทุกประเภท	ราย	1,444,445	1,488,638	1,540,203	1,607,921	1,684,505
เพิ่ม (ลด) จากปีที่ผ่านมา	ร้อยละ	2.4	3.1	3.5	4.4	4.8
ผู้ใช้น้ำประเภทที่อยู่อาศัย	ราย	1,090,786	1,120,455	1,156,594	1,196,844	1,239,322
เพิ่ม (ลด) จากปีที่ผ่านมา	ร้อยละ	2.9	2.7	3.2	(3.5)	3.5
ผู้ใช้น้ำประเภทธุรกิจ และอื่นๆ	ราย	353,659	368,183	383,609	411,077	445,183
เพิ่ม (ลด) จากปีที่ผ่านมา	ร้อยละ	1.0	4.1	(4.2)	(7.2)	(8.3)
จำนวนติดตั้งประปาใหม่	ราย	49,375	61,784	65,521	80,155	94,846
เพิ่ม (ลด) จากปีที่ผ่านมา	ร้อยละ	23.5	25.1	6.0	22.3	18.3
ปริมาณน้ำใช้เฉลี่ยต่อรายต่อเดือน	ลบ.ม	53.9	54.7	55.3	56.2	56.4
เพิ่ม (ลด) จากปีที่ผ่านมา	ร้อยละ	3.3	1.6	1.1	1.6	0.4
ประเภทที่อยู่อาศัย	ลบ.ม	35.7	36.1	35.8	35.9	35.4
เพิ่ม (ลด) จากปีที่ผ่านมา	ร้อยละ	2.6	1.0	(0.8)	0.3	(1.5)
ประเภทธุรกิจ และอื่นๆ	ลบ.ม	109.0	111.0	114.6	116.4	116.1
เพิ่ม (ลด) จากปีที่ผ่านมา	ร้อยละ	(4.2)	1.8	3.3	1.6	(3.0)
ประชากรในพื้นที่รับผิดชอบสิ้นปี	คน	7,621,972	7,715,075	7,815,347	7,625,840	7,724,976
เพิ่ม (ลด) จากปีที่ผ่านมา	ร้อยละ	1.1	1.2	1.3	(2.4)	(1.3)
จำนวนบ้านในพื้นที่รับผิดชอบสิ้นปี	หลัง	2,670,917	2,772,008	2,801,177	2,864,356	2,901,593
เพิ่ม (ลด) จากปีที่ผ่านมา	ร้อยละ	1.6	3.8	1.1	2.3	1.3

ที่มา: รายงานประจำปี 2548 การประปานครหลวง

การประปานครหลวงแบ่งผู้ใช้น้ำเป็น 2 ประเภท

1. ประเภทที่พักอาศัย
2. ประเภทธุรกิจ รัฐวิสาหกิจ ราชการและอื่น ๆ

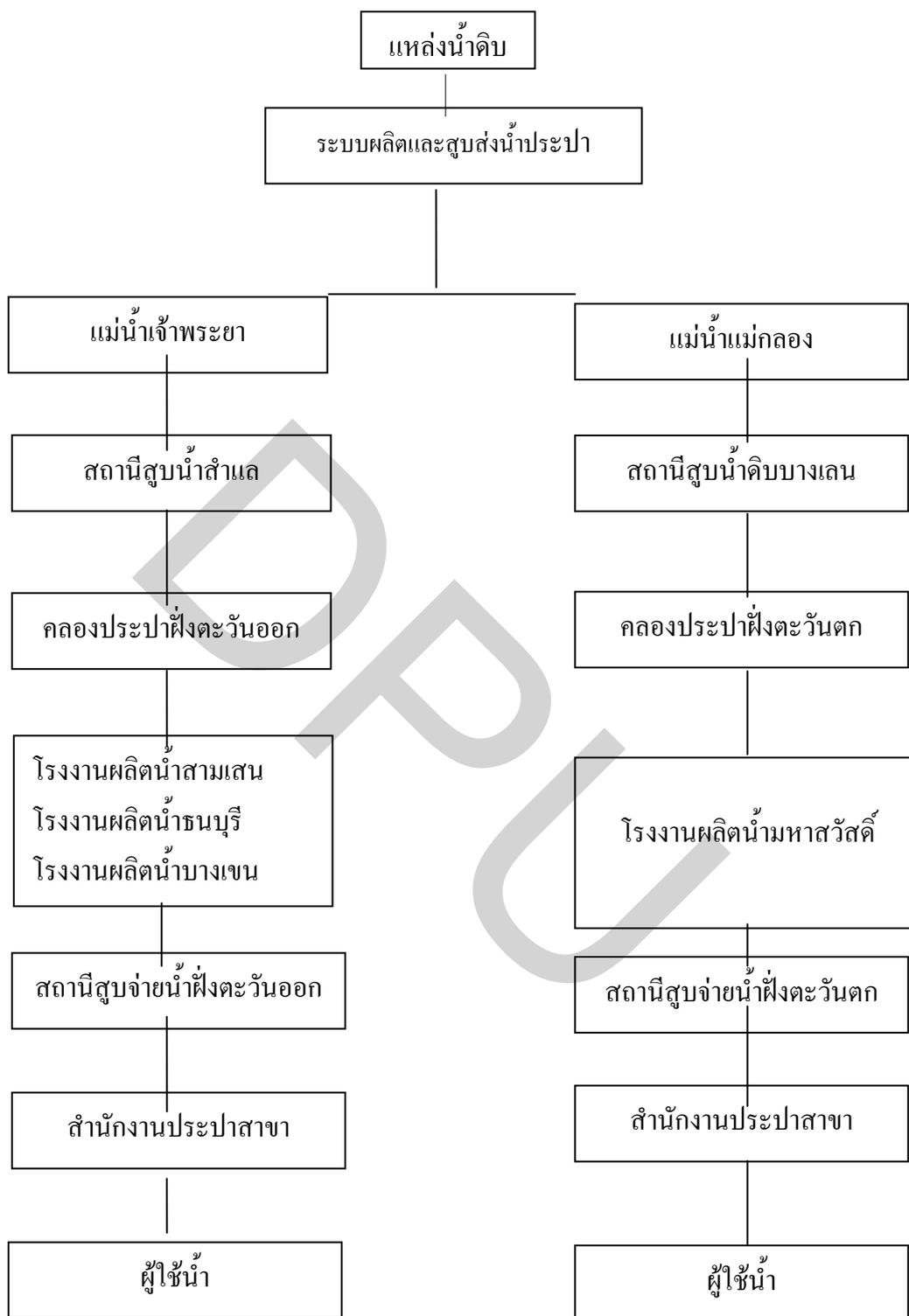
จากตารางที่ 3.1 ในปี 2548 จำนวนผู้ใช้น้ำรวมทั้งหมด 1,684,505 จะพบว่าจำนวนผู้ใช้น้ำประเภทที่พักอาศัยมี ประมาณ 73 % ของจำนวนผู้ใช้น้ำรวมทั้งหมด 1,239,322 ราย และผู้ใช้น้ำประเภทธุรกิจมีจำนวน 445,183 ราย ผู้ใช้น้ำประเภทที่พักอาศัยมีจำนวนเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยประมาณ 2-3 % มีเพียงปี 2547 เท่านั้นที่ลดลง 3.5% ส่วนในประเภทธุรกิจจะเพิ่มขึ้นในปีแรกเพียงเล็กน้อย แต่พอปีที่สองเพิ่มขึ้น 4.1 % ในปีต่อมาจะมีปริมาณลดลงมากขึ้นจนปี 2548 ลดลงถึง 8.3 % สาเหตุเนื่องจากผู้ใช้น้ำประเภทที่พักอาศัยมีการขยายตัวของจำนวนบ้านและประชากรมากขึ้น ส่วนในธุรกิจมีการปิดกิจการและถูกปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบการใช้น้ำทดแทนการใช้น้ำประปา เช่น การขุดบ่อบาดาล ซึ่งในปัจจุบันในเขตกรุงเทพฯ กรมทรัพย์ ฯ จะไม่มีการอนุญาตให้ขุดบ่อบาดาล โดยเด็ดขาดมีผลทำให้พื้นดินทรุดตัวลง ในส่วนจำนวนปริมาณน้ำใช้เฉลี่ยต่อรายต่อเดือนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก 53.9 ลบ.ม. ในปี 2544 เป็น 56.4 ลบ.ม. ในปี 2548 ผู้ใช้น้ำประเภทที่พักอาศัยใช้น้ำเฉลี่ยต่อเดือน 35.4 ลบ.ม. และผู้ใช้น้ำประเภทธุรกิจ ใช้น้ำเฉลี่ยต่อเดือน 116.1 ลบ.ม.รวมทั้งจำนวนบ้านในพื้นที่รับผิดชอบสิ้นปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องปัจจุบันในปี 2548 มีจำนวน 2,901,593 หลังคาเรือน

และจากข้อมูลในตารางภาคผนวกที่ 1.1 - 1.3 (หน้า 82-88) ภายในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 – 2548 ผู้ใช้น้ำจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเภทที่พักอาศัยจะมีการเพิ่มในสัดส่วนที่สูงขึ้นมากกว่าประเภทธุรกิจ รัฐวิสาหกิจ ราชการและอื่น ๆ เนื่องจากการขยายพื้นที่การจำหน่ายไปอย่างรวดเร็วบ้านจัดสรรที่กระจายอยู่ตามเขตนอกเมืองต่าง ๆ ส่งผลให้มีการติดตั้งประปาใหม่ทั่วไปสูงขึ้นมาก บางเขตพื้นที่ยังไม่มีท่อประปาผ่านการประปานครหลวงต้องเร่งขยายงานวางท่อเพื่อรองรับการใช้น้ำของผู้ใช้น้ำมากขึ้น ทำให้ การประปานครหลวงต้องใช้งบลงทุนสูงตามไปด้วย ในขณะที่การขยายเขตพื้นที่จำหน่ายขยายออกไป จำนวนท่อที่เควางไว้ ต้องมีการชำรุด ท่อแตก รั่ว และหมดสภาพการใช้งาน ดังนั้น กปน. ต้องดำเนินการขยายและซ่อมแซมท่อจ่ายน้ำควบคู่กันไป

ในปีงบประมาณ 2548 การประปานครหลวงให้บริการครอบคลุมพื้นที่ 1,855.5 ตารางกิโลเมตร จากพื้นที่ที่รับผิดชอบ 3,192 ตารางกิโลเมตร แต่ทั้งนี้ยังมีพื้นที่บางส่วนของพื้นที่ที่รับผิดชอบเป็นพื้นที่ด้านการเกษตรจำนวน 1,080.3 ตารางกิโลเมตร จึงเหลือพื้นที่บริการจำนวน 2,111.7 ตารางกิโลเมตร ดังนั้นพื้นที่ที่กปน. สามารถให้บริการได้คิดเป็นร้อยละ 87.87 ของพื้นที่ให้บริการ ปีนี้มีนโยบายเร่งขยายพื้นที่การให้บริการเข้าไปในพื้นที่ที่การใช้บ่อบาดาลมากขึ้น เพื่อ

เพิ่มปริมาณน้ำขาย ประกอบกับให้สาขานำแผนการตลาดเชิงรุกมาใช้ คือ มุ่งเน้นการให้บริการลูกค้าโดยไม่ต้องรอให้ผู้ใช้น้ำมาขอติดตั้งประปาใหม่เอง แต่จะดำเนินการวางท่อหรือให้แต่ละสาขามุ่งเข้าไปหาลูกค้าแทน พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ทำให้จำนวนการติดตั้งประปาเพิ่มขึ้นค่อนข้างมากโดยมีจำนวน 94,846 ราย สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 48.2 ผู้ใช้น้ำเพิ่มสุทธิจำนวน 76,584 ราย สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 53.17 ส่งผลให้ผู้ใช้น้ำ ณ 30 กันยายน 2548 เท่ากับ 1,684,505 ราย มีปริมาณน้ำขาย 1,115.36 ล้านลบ.ม. และปริมาณน้ำขายเฉลี่ยต่อรายต่อเดือนเท่ากับ 56.43 ลบ.ม. การแก้ไขปัญหาซ่อมท่อแตก-รั่ว สำนักงานประปาสาขาซ่อมได้ภายใน 24 ชั่วโมง สูงถึง ร้อยละ 99.2 การแก้ไขปัญหาโรงเรียนผ่าน 1125 แก้ไขได้ร้อยละ 99.55 ระยะเวลาการติดตั้งประปาใหม่รายเฉลี่ยสามารถดำเนินการได้เฉลี่ย 1.95 วัน / ราย

ผลงานด้านผลิตและจ่ายน้ำในปีงบประมาณ 2548 สามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับแผนที่ได้ตั้งไว้ โดยมีปริมาณผลิตจ่ายเท่ากับ 1,628.104 ล้านลบ.ม. ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อย ปริมาณน้ำจำหน่ายเท่ากับ 1,131.02 ล้านลบ.ม. สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 1.79 ด้านการลดน้ำสูญเสียได้มีการซ่อมท่อแตก-รั่ว และมีการเปลี่ยนท่อเก่าชำรุดหมดสภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปีนี้ได้มีการจัดทำโครงการปรับปรุงท่อประชนและเสริมจุดจ่ายน้ำในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการปรับปรุงท่อประชนในเขตกรุงเทพ ฯ ชั้นในรวม 15 เส้นทาง ที่มีอายุการใช้งานมานานมาก ขนาดท่อเล็กเกินไปไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้นโดยโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานจัดซื้อและติดตั้งอุปกรณ์สำหรับงานเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมงานวางท่อประชนและงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการปรับปรุงระบบประปาเพื่อลดน้ำสูญเสีย ซึ่งโครงการปรับปรุงท่อประชนและเสริมจุดจ่ายน้ำในเขตกรุงเทพ ฯ เริ่มดำเนินการเดือนกรกฎาคม 2548 และสิ้นสุดประมาณกลางปีงบประมาณ 2550 จึงเป็นผลให้อัตราน้ำสูญเสียอยู่ที่ร้อยละ 30.53 และการสูญจ่ายน้ำมีแรงดันน้ำเฉลี่ย 5.89 เมตร

ภาพที่ 3.1 โครงสร้างของระบบผลิตและสูบน้ำประปา
ที่มา : การประปานครหลวง

3.6 โครงสร้างต้นทุนและการกำหนดราคาน้ำประปาในปัจจุบัน

จากวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ทำให้ทราบว่าข้อมูลที่สำคัญและมีความสำคัญที่ต้องทราบในการวิเคราะห์การกำหนดราคาน้ำประปา ก็คือ ต้นทุน/ค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ ซึ่งในการศึกษาต่อไปนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดและโครงสร้างของต้นทุนและวิธีการกำหนดราคาน้ำประปาที่การประปานครหลวงใช้อยู่ในปัจจุบัน

ในปัจจุบันการกำหนดราคาน้ำประปาของการประปานครหลวงจะกำหนดขึ้นจากต้นทุนเฉลี่ยทางบัญชีซึ่งเป็นการคำนวณทางบัญชีที่จะแสดงค่าใช้จ่ายต่างๆที่มีผลต่อภาระการเงินของการประปานครหลวงตามหลักการบัญชี ซึ่งจะคำนวณโดยเฉลี่ยค่าใช้จ่ายต่างๆกับปริมาณน้ำผลิตและปริมาณน้ำขาย (หน่วยเป็น บาทต่อลูกบาศก์เมตร) ได้ออกมาเป็นต้นทุนค่าน้ำเฉลี่ย ผลต่างระหว่างต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยผลิตกับต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยจำหน่ายจะแสดงถึงต้นทุนของน้ำสูญเสียที่เกิดขึ้น จากนั้นจะนำต้นทุนค่าน้ำที่ได้มาปรับปรุงกับค่าเฉลี่ยระหว่างผู้ใช้น้ำประเภทต่างๆ ตามที่การประปานครหลวงได้แบ่งประเภทไว้ล่วงหน้า ได้ออกมาเป็นอัตราค่าน้ำที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำที่เป็น ธุรกิจ ราชการ รัฐวิสาหกิจ อุตสาหกรรม และอื่นๆ จะเป็นฝ่าย subsidies ค่าน้ำให้กับผู้ใช้น้ำประเภทที่พักอาศัย นั่นคือ ภาระค่าน้ำในอัตราที่มากกว่า ตามหลักของการกระจายรายได้และเนื่องจากผู้ใช้น้ำประเภทที่พักอาศัยจะมีรายได้โดยเฉลี่ยแล้วน้อยกว่าผู้ใช้น้ำอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งในปี 2548 ราคาค่าน้ำเฉลี่ยต่อลูกบาศก์เมตร คือ 11.98 บาท/ลบ.ม.

โครงสร้างของต้นทุนที่ใช้คำนวณค่าน้ำประปาจะพบว่า ได้มีการแบ่งกลุ่มค่าใช้จ่ายออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน โดยค่าใช้จ่ายที่มีสัดส่วนมากที่สุด 5 อันดับแรกที่มีผลต่อการกำหนดราคาค่าน้ำประปา ได้แก่ 1) ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจ่ายประจำปี 2) เงินเดือน ค่าจ้างและค่าตอบแทน 3) ดอกเบี้ยจ่ายและค่าธรรมเนียมเงินกู้ 4) ค่าไฟฟ้า และ 5) ค่าใช้จ่ายอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจ่ายประจำปี เหตุที่มีปริมาณมากที่สุดในบรรดาค่าใช้จ่ายอื่น เนื่องมาจากการประปานครหลวงมีการลงทุนที่มีมูลค่าสูงทั้งในรูปของเงินลงทุนโครงการต่างๆ การลงทุนโครงการลดน้ำสูญเสีย และการลงทุนที่เกิดจากงบบกตึ มูลค่าของสินทรัพย์ถาวรที่ใช้ในโครงการต่างๆมีมูลค่าสูง ซึ่งเมื่อคิดค่าเสื่อมราคาเพื่อตัดเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละปีก็จะมีมูลค่าที่สูงตามมา ซึ่งค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจ่ายประจำปีนี้ จะเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้การประปานครหลวงอาจประสบปัญหาขาดทุนได้ในอนาคต ถ้าราคาน้ำประปาไม่ปรับตัวเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ไม่ได้เป็นค่าใช้จ่ายที่อยู่ในรูปของกระแสเงินสด ดังนั้นการกำหนดราคาค่าน้ำจึงไม่จำเป็นที่จะต้องเพิ่มขึ้นตามค่าใช้จ่ายประเภทนี้เสมอไป แต่ควรพิจารณาจากงบการเงินเป็นส่วนสำคัญ แต่การที่ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ที่มีปริมาณสูงก็เป็นประโยชน์ในเรื่องที่การประปานคร

หลวงจะต้องพิจารณาถึงโครงการต่างๆให้เป็นโครงการที่มีความจำเป็นมีขนาดที่เหมาะสม และมีความคุ้มค่าของการลงทุนเป็นสำคัญ

เงินเดือน ค่าจ้าง และค่าตอบแทน เป็นค่าใช้จ่ายที่มีสัดส่วนมากเป็นอันดับ 2 รองจาก ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจ่ายประจำปี แต่อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ การประปานครหลวงมีแผนที่จะปรับโครงสร้างขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารองค์กรมากขึ้นอยู่แล้ว ไม่ว่าจะ เป็น โครงการเต็มใจจากหรือการเกษียณอายุงานก่อนกำหนด การว่าจ้างเอกชนทำงานเพื่อลดต้นทุน การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของพนักงาน และการจ้างพนักงานพิเศษเฉพาะในส่วน ของวิชาชีพที่การประปานครหลวงขาดแคลน ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จึงอาจไม่ใช่ประเด็นสำคัญที่จะทำให้ การประปานครหลวงขาดทุนในอนาคต

ดอกเบี้ยจ่ายและค่าธรรมเนียมเงินกู้ เป็นค่าใช้จ่ายที่มีผลกระทบต่อฐานะการเงินของ การประปานครหลวงเป็นอย่างมาก โดยมีสัดส่วนที่สูงและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 1.16 พันล้านบาทในปี พ.ศ.2541 เพิ่มขึ้นเป็น 1.21 พันล้านบาท ในปี พ.ศ.2545 สาเหตุเป็นเพราะแหล่งเงินลงทุน ของการประปานครหลวงที่ใช้ในการดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเงินกู้ ทั้งที่เป็นเงินกู้จาก ต่างประเทศและเงินกู้ในประเทศ ภาระที่การประปานครหลวงที่จะต้องจ่ายในด้านนี้จึงมีค่อนข้างสูง ประกอบกับถ้าการประปานครหลวงต้องประสบกับปัญหาสภาพคล่อง (ขาดแคลนเงินสดในมือ) ทำให้ต้องพึ่งพาเงินกู้ระยะสั้นหรือเงินกู้เบิกเกินบัญชีแล้ว จะทำให้ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ของดอกเบี้ยจ่าย นี้เพิ่มขึ้นอย่างมาก และเป็นปัญหาที่จะกระทบถึงฐานะการเงินของการประปานครหลวงอย่าง รุนแรงได้ นั่นคือในการกำหนดราคาค่าน้ำในปัจจุบันจึงต้องมีการคำนึงถึงตัวแปรตัวนี้เป็นอย่างมาก เช่นกัน

ค่าไฟฟ้า เป็นค่าใช้จ่ายที่มีความสำคัญอีกตัวหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการผลิต น้ำประปา เนื่องจากระบบต่างๆของการผลิตน้ำประปาต่างต้องใช้กระแสไฟฟ้าในการทำให้ เครื่องจักรทำงานจึงผันแปรตามปริมาณการผลิตสูบน้ำ ซึ่งเป็นตัวแปรที่การประปานครหลวงไม่ สามารถควบคุมได้

ค่าใช้จ่ายอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงาน ประกอบด้วย ค่าซ่อมแซมวัสดุครุภัณฑ์ ,ค่า รับรอง ,ค่าสาธารณูปโภคอื่น (ค่าน้ำ และค่าโทรศัพท์) และค่าใช้จ่ายในการจ้างเหมาแรงงานที่เกิด จากนโยบายของการประปานครหลวงในการลดค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือน

3.7 แผนงานที่จะจัดทำในภายหน้า

การประปานครหลวง ได้นำยุทธศาสตร์การบริหารการประปานครหลวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2548-2550) มาใช้เป็นปีแรก โดยมุ่งเน้นการทำงานด้านการตลาดเชิงรุก โดยมีงานด้านการผลิต

และส่งเสริมเป็นงานหลัก พร้อมทั้งปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการให้ครอบคลุมและเชื่อมโยงทั่วทั้งองค์กร ตลอดจนมีการควบคุมการทำงานให้ถูกต้องโปร่งใส และนำหลักการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในการงานด้านต่าง ๆ

นอกจากการดำเนินงานข้างต้นแล้ว การประปานครหลวงยังคงมุ่งมั่นในการรักษามาตรฐานในการผลิตน้ำประปา เพื่อให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามองค์การอนามัยโลก พร้อมทั้งเพิ่มช่องทางอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้ใช้น้ำ เพื่อให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดและยังคงการบริการและช่วยเหลือสังคมเป็นอย่างดีเสมอมา

จุดเด่นในการดำเนินงาน

ในรอบปีที่ผ่านมา การประปานครหลวงสามารถดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ และภารกิจขององค์กร รวมทั้งตอบสนองต่อนโยบายภาครัฐได้เป็นอย่างดี สรุปผลงานที่สำคัญได้ดังนี้

การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การประปานครหลวงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองนโยบายรัฐบาลผนวกกับภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวนเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนี้

1. ปรับรูปแบบการบริหารเป็นเชิงกลยุทธ์ทั้งองค์กร โดยจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การบริหารการประปานครหลวง ฉบับที่ 1 ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 6 ด้าน คือ

- 1.1 ยุทธศาสตร์ด้านกำลังคนและการบริหารทรัพยากรบุคคล
- 1.2 ยุทธศาสตร์ด้านการตลาดและการบริการ
- 1.3 ยุทธศาสตร์ด้านการผลิตและการจ่ายน้ำ
- 1.4 ยุทธศาสตร์ด้านการลงทุน
- 1.5 ยุทธศาสตร์ด้านการเงิน
- 1.6 ยุทธศาสตร์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ปรับโครงสร้างองค์กร เพื่อเตรียมรองรับระบบการบริหารรัฐวิสาหกิจแนวใหม่ ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและเพิ่มระบบการบริหารความเสี่ยงในระบบการบริหารงานขององค์กรให้เป็นแบบบูรณาการ ลดความเสี่ยงในการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

3. เร่งดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อขยายกำลังการผลิตและการบริการให้ทั่วถึงพื้นที่รับผิดชอบ รองรับการพัฒนาตัวทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาประเทศ

นโยบายแผนงานในอนาคต

การประปานครหลวงได้เปลี่ยนแปลงบทบาทการบริหารงานจากเดิมที่ใช้แผนวิสาหกิจ 5 ปี มาเป็นยุทธศาสตร์การบริหาร 6 ด้าน ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันที่จะยังคงพิจารณาแนวโน้มนโยบายในอนาคต 5 ปี เช่นเดิม แต่จะเน้นความสำคัญและความถูกต้องแม่นยำ ภายใน 3 ปี เพื่อตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมและแนวโน้มในต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างรวดเร็ว การดำเนินงานจะเป็นแบบเชิงรุกมากขึ้น โดยมีเป้าหมายให้มีการบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมที่สำคัญดำเนินการให้มีเครื่องมือบริหาร ทางการเงิน เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำมาใช้ตัดสินใจในการลงทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ใช้การตลาดเป็นยุทธศาสตร์นำ สำหรับการขยายการลงทุนและการให้บริการ เพื่อเพิ่มการบริการลูกค้า โดยเน้นความสะดวก รวดเร็ว ให้ผู้ใช้น้ำมีความพอใจสูงสุด

นับจากปี 2548 การประปานครหลวงมีแผนงานและโครงการหลัก ๆ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการดังนี้

1.โครงการปรับปรุงกิจการแผนหลัก ครั้งที่ 6 (ปี 2536-2549) เพื่อเพิ่มปริมาณและแรงดันน้ำให้เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้น้ำทางด้านฝั่งตะวันตก งานส่วนใหญ่ดำเนินการแล้วเสร็จ คงเหลืองานก่อสร้างอุโมงค์ส่งน้ำเชื่อมจากถนนตากสิน-สถานีสูบน้ำราษฎร์บูรณะ และคลองราชมนตรี-ถนนพระราม 2 ส่งน้ำจากโรงงานผลิตน้ำมหาสวัสดิ์ไปยังสถานีสูบน้ำราษฎร์บูรณะ

2.โครงการปรับปรุงกิจการแผนหลัก ครั้งที่ 7 (ปี 2542-2549) เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตวางท่อขยายพื้นที่บริการเพิ่มขึ้น เน้นพื้นที่วิกฤติแผ่นดินทรุด รองรับมาตรการยกเลิกการการใช้น้ำบาดาล ก่อสร้างอุโมงค์ส่งน้ำสถานีสูบน้ำมินบุรีและบางพลี ปัจจุบันสถานีสูบน้ำมินบุรีได้เริ่มสูบน้ำตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2547 สำหรับสถานีสูบน้ำบางพลี คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2549 เมื่อแล้วเสร็จทั้งโครงการจะทำให้พื้นที่บางบัวทอง มินบุรี ลาดกระบัง บางพลี และบางบ่อได้รับน้ำในปริมาณและแรงดันเพียงพอ

3.โครงการปรับปรุงระบบประปาเพื่อลดน้ำสูญเสีย (ปี 2545-2549) โดยนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในกาปรับปรุงระบบสูบน้ำ เพื่อให้สามารถควบคุมและรักษาอัตราน้ำสูญเสียที่ระดับร้อยละ 30 จนถึงปี 2549 และต่อเนื่องในระยะยาว ครอบคลุมพื้นที่บริการ 15 สาขา

4.โครงการปรับปรุงกิจการแผนหลัก ครั้งที่ 7/1 (ปี 2549-3552) ก่อสร้างอุโมงค์ส่งน้ำและท่อส่งน้ำนวมินทร์-ทับช้าง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสูบน้ำของสถานีสูบน้ำลาดกระบังและบางพลี รองรับการผลิตของน้ำที่ศูนย์กลางการบิณสุวรรณภูมิ และทดแทนการใช้น้ำบาดาลในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครฝั่งตะวันออกตอนล่าง บริเวณถนนบางนาตราด เทพารักษ์

ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2548 ขณะนี้กำลังดำเนินการว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษา ฯ เพื่อศึกษา ออกแบบอุโมงค์ส่งน้ำ

5. โครงการปรับปรุงกิจการแผนหลัก ครั้งที่ 8 (ปี 2551-2554) เพื่อขยายกำลังการผลิตของโรงงานผลิตน้ำมหาสวัสดิ์ และเพิ่มศักยภาพสูบน้ำของสถานีสูบน้ำสำโรงราษฎร์บูรณะให้มีปริมาณและแรงดันน้ำที่เพียงพอกับความต้องการการใช้น้ำที่จะมีเพิ่มขึ้นในพื้นที่ฝั่งตะวันตก และตะวันออกตอนล่างของกรุงเทพมหานคร ขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาวางแผนดำเนินโครงการ

การลงทุนควบคุมการสูบน้ำ

เพื่อให้ทุกพื้นที่ที่รับผิดชอบของการประปานครหลวงมีแรงดันน้ำดีขึ้น งบ. ทุ่มเงินกว่า 2,700 ล้านบาท ปรับปรุงระบบท่อบริเวณกรุงเทพ ฯ ชั้นใน 15 เส้นทาง พร้อมนำระบบคอมพิวเตอร์ ช่วยควบคุมการสูบน้ำ ระหว่างดำเนินการอาจส่งผลให้น้ำประปาไม่ไหลในช่วงสั้น ๆ รวมทั้งการจราจร คาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จทุกเส้นทางกลางปี 2550

ปัจจุบันงบ. มีระบบการจัดการน้ำสูญเสียอยู่แล้ว มีการตั้งระบบ SCADA และ DMA แต่ไม่ครบทุกพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถทราบถึงข้อมูลน้ำเข้า – ออก และข้อมูลน้ำสูญเสียจากทุกพื้นที่ได้ อีกทั้งไม่มีระบบสารสนเทศเพื่อการวิเคราะห์ และรองรับการบริหารจัดการน้ำสูญเสีย รวมถึงการเชื่อมโยงระบบงานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน งบ. จึงได้ดำเนินการโครงการปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการน้ำสูญเสีย พร้อมงานปรับปรุงท่อประธาน เพื่อวางระบบเฝ้าระวังตรวจสอบน้ำสูญเสีย พร้อมปรับปรุงท่อประธานที่เสื่อมสภาพบริเวณกรุงเทพ ฯ ชั้นใน โดยใช้งบประมาณลงทุนรวมมูลค่า 2,745,608,760 บาท เริ่มดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 25 ตุลาคม 2548 ที่ผ่านมามีระยะเวลาดำเนินงานทั้งสิ้น 600 วัน ทั้งนี้เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลแบบ Real Time เข้าสู่ห้องควบคุมที่สำนักงานประปาสายาทั้ง 15 แห่ง ซึ่งจะช่วยให้ งบ. สามารถตรวจสอบแรงดันน้ำและสำรวจหาท่อรั่วได้แม่นยำขึ้นส่งผลให้น้ำประปาไหลแรงขึ้นด้วย

แผนเพิ่มประสิทธิภาพ

การประปานครหลวงได้ยึดถือนโยบายการปรับปรุงประสิทธิภาพที่ ฯพณฯ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ให้แก่การประปานครหลวง ในการตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 เป็นพื้นฐานในการจัดทำแผนเพิ่มประสิทธิภาพด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นรัฐวิสาหกิจประปาที่ทันสมัยในระดับสากล แผนเพิ่มประสิทธิภาพเป็นการดำเนินงานต่อเนื่องจากงานที่การประปานครหลวงได้ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบันโดยจะดำเนินการในช่วงระยะเวลาปี 2547-2550 และมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. ปรับปรุงผลประกอบการให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งด้านการเงิน

2. พัฒนาคุณภาพบริการ เพื่อให้ผู้ใช้น้ำมีความพอใจในบริการ
ขอบเขตของแผนเพิ่มประสิทธิภาพ ที่ กปน. จัดทำขึ้นนี้ครอบคลุมเรื่องสำคัญหลัก ๆ 4
เรื่องดังนี้

1. การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผลการดำเนินงาน

1.1 การเพิ่มรายได้ ด้วยการขยายพื้นที่การใช้น้ำ ในเขตมินบุรี บางบัวทอง ลาดกระบัง และบางพลี

1.2 การลดค่าใช้จ่าย

Refinance หนี้เดิมเพื่อลดค่าดอกเบี้ย

ควบคุมค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร โดยกำหนดให้มีผู้ใช้น้ำ 400 รายต่อพนักงาน 1 คน ในปี 2550 ด้วยมาตรการรับพนักงานใหม่ไม่เกินร้อยละ 25 ของจำนวนพนักงานที่เกษียณอายุ

ควบคุมค่าไฟฟ้า โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพระบบสูบน้ำ เพื่อลดปริมาณไฟฟ้า ที่ต้องใช้

ควบคุมค่าสารเคมี โดยการปรับปรุงกระบวนการ การจัดซื้อสารเคมี รวมถึงการจัดซื้อพัสดุ อุปกรณ์อื่น ๆ

1.3 การลดน้ำสูญเสียจะใช้มาตรการด้านวิศวกรรม และด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบบูรณาการ เพื่อลดน้ำสูญเสียจาก 33.12 % ในปี 2546 ให้เหลือไม่เกินร้อยละ 30 ก่อนปี 2549

2. การพัฒนาคุณภาพการบริการ

กปน. ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพบริการให้ครอบคลุมทุกด้านของการบริการคือ

2.1 พัฒนาคุณภาพน้ำประปาตั้งแต่การเริ่มผลิตน้ำประปา จนกระทั่งบริการถึงผู้ใช้น้ำสะอาดสามารถดื่มได้

2.2 การปรับปรุงแรงดันน้ำ โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มแรงดันน้ำเฉลี่ยทั้งระบบเส้นท่อจาก 5.57 เมตร ในปี พ.ศ. 2546 เป็น 6 เมตร ในปี 2549

2.3 พัฒนาคุณภาพบริการอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง โดย ให้สำนักงานประปาสาขาต่าง ๆ ดำเนินงานในลักษณะที่เป็นองค์กรบริการ (Service Oriented Organization) ซึ่งจะเน้นในเรื่องของความสะดวกรวดเร็วในการบริการ และการเพิ่มเสถียรภาพของการให้บริการ ด้วยการจัดให้มีการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าอย่างน้อยปีละครั้ง

3. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยเน้นในเรื่องดังนี้

3.1 การใช้ระบบการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ Performance Based Management (PBM) โดยจะพัฒนาระบบบัญชีต้นทุนและการใช้ระบบบริหารแบบศูนย์กำไรในทุกสำนักงานประจำสาขา

3.2 การพัฒนาระบบบัญชีต้นทุนและการใช้ระบบบริหารแบบศูนย์กำไรให้ทุกสำนักงานประจำสาขา

3.3 การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการปรับปรุงกระบวนการงาน และพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการจัดการ (Management Information System : MIS)

3.4 การจัดซื้อ จัดจ้าง และการบริหารจัดการพัสดุ โดยมีเป้าหมายลดระยะเวลาพัสดुकงคลังจาก 47 วัน ในปี 2546 ให้เหลือ 37 วัน ในปี 2550

3.5 การกระจายอำนาจหน้าที่ให้ระดับปฏิบัติการระดับฝ่ายให้มากขึ้น

3.6 การปรับโครงสร้างองค์กรให้เป็นธุรกิจมากขึ้น

3.7 การพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรมพนักงานทุกระดับให้ก้าวหน้าเทคโนโลยีและสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างน้อยปีละ 5 %

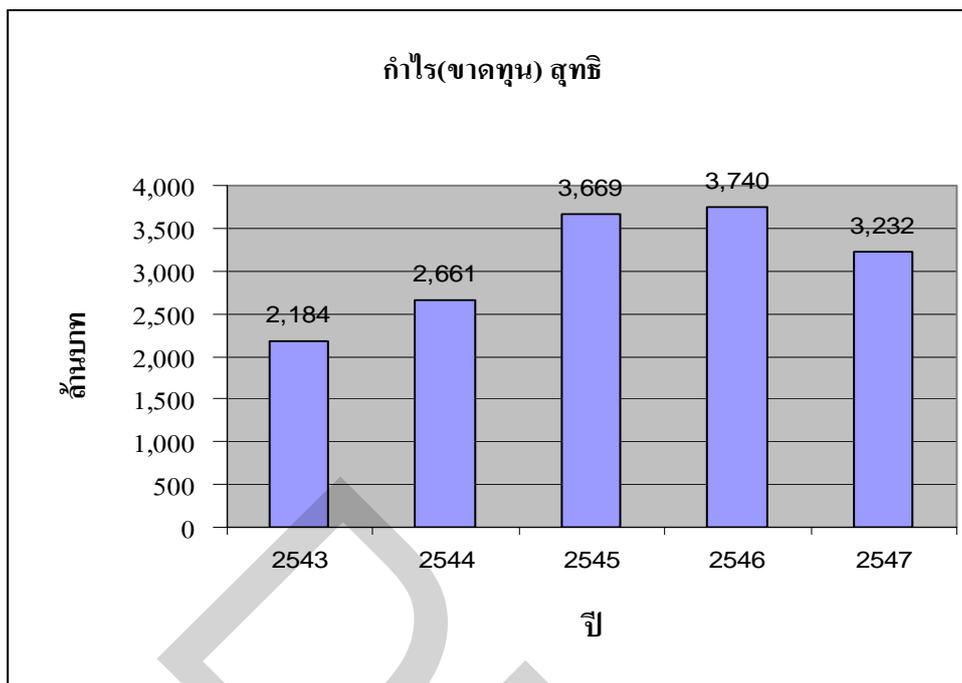
3.8 การกำกับดูแลองค์กร จะจัดทำกรอบการกำกับดูแลองค์กรที่ดี

4. การบริหารความเสี่ยง พัฒนาการบริหารความเสี่ยงให้เป็นระบบบูรณาการ มีการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารความเสี่ยงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยรวมอยู่ในกระบวนการดำเนินงานปกติ และปลูกฝังให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร

3.8 ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2547 มีกำไรสุทธิ 3,232 ล้านบาท ลดลงจากปีงบประมาณ 2546 จำนวน 508 ล้านบาท ซึ่งเป็นผลมาจากรายได้เพิ่มขึ้น 989 ล้านบาท

ขณะที่ในส่วนของค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2546 จำนวน 1,485 ล้านบาท โดยมีรายการใหญ่ที่เพิ่มขึ้น คือ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น 689 ล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่มีผลของการปรับเงินเดือน 3 % + 2 ขั้น จำนวน 157 ล้านบาทรวมอยู่ ค่าเสื่อมราคาเพิ่มขึ้น 399 ล้านบาท ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้น 98 ล้านบาท สำหรับค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงานเพิ่มขึ้น 458 ล้านบาท รายการที่สำคัญคือ ปรับปรุงภาระผูกพันของกองทุนบำเหน็จจำนวน 281 ล้านบาท เนื่องจากการปรับเงินเดือน และค่าน้ำคิบบของปีก่อน 135 ล้านบาท ขณะที่ดอกเบี้ย และค่าธรรมเนียมเงินกู้ลดลง 162 ล้านบาท อันมีผลมาจากการ Refinance เงินกู้ยืมทำให้ประหยัดดอกเบี้ยจ่ายประมาณ 48 ล้านบาท และการเลื่อนการเบิกถอนเงินกู้ในปี 2547 จำนวน 1,600 ล้านบาท เนื่องจากกระแสเงินรับจากการดำเนินการที่ดีขึ้น

ภาพที่ 3.2 ผลการดำเนินงานกำไร(ขาดทุน) สุทธิของการประปานครหลวง
ที่มา: รายงานประจำปี 2548 การประปานครหลวง

ฐานะทางการเงิน

สินทรัพย์

สินทรัพย์รวม ณ สิ้นปีงบประมาณ 2547 เท่ากับ 54,080 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 2,275 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.39 อันเนื่องมาจาก

สินทรัพย์หมุนเวียนเพิ่มขึ้น 717 ล้านบาท โดยมีรายการสำคัญ คือ เงินสดและเงินฝาก สถาบันการเงินเพิ่มขึ้น 351 ล้านบาท และเงินลงทุนชั่วคราวเพิ่มขึ้น 400 ล้านบาท

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนเพิ่มขึ้น 1,559 ล้านบาท ซึ่งประกอบด้วย ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์เพิ่มขึ้น 1,650 ล้านบาท เงินจ่ายล่วงหน้าค่างานเพิ่มขึ้น 381 ล้านบาท ขณะที่สินทรัพย์ระหว่างก่อสร้างลดลง 273 ล้านบาท

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

หนี้สินของ กปน. ณ สิ้นปีงบประมาณ 2547 รวมทั้งสิ้น 28,939 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจำนวน 569 ล้านบาท ซึ่งประกอบด้วยรายการสำคัญ ๆ ดังนี้

เงินกู้ระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี เพิ่มขึ้น 1,354 ล้านบาท อันเนื่องมาจากการชำระเงินกู้ธนาคารออมสินงวดสุดท้าย จำนวน 400 ล้านบาท การชำระพันธบัตรที่ กปน. ออกให้ในปี 2543 จำนวน 1,000 ล้านบาท และหนี้สินหมุนเวียนอื่นเพิ่มขึ้น 425 ล้านบาท

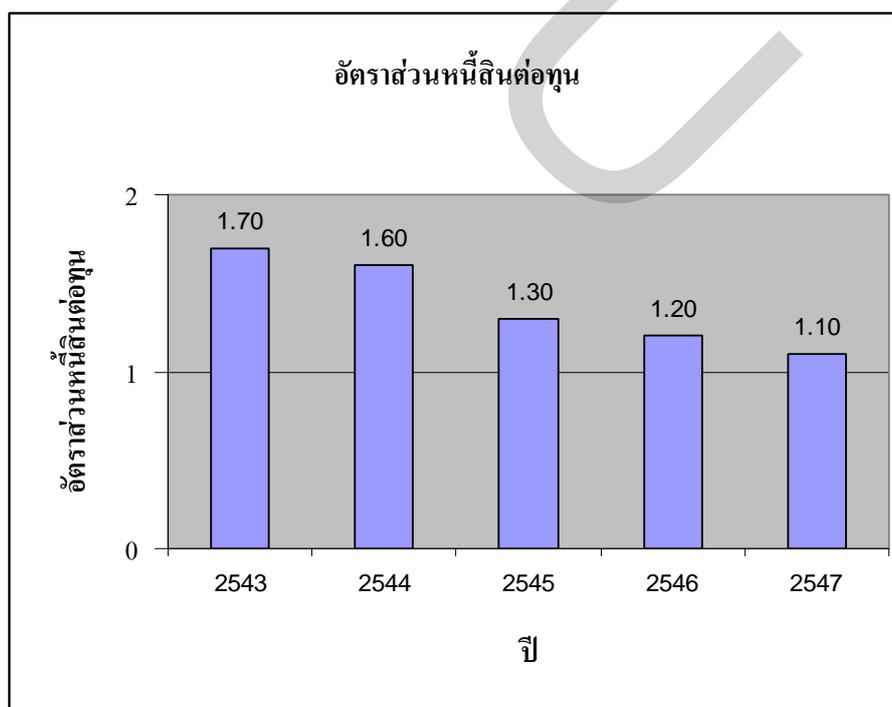
เงินกู้ยืมระยะยาวลดลง 1,803 ล้านบาท อันเนื่องมาจากคืนเงินกู้ระยะยาวสกุลเงินก่อนกำหนด (Refinance) และเบิกถอนเงินกู้บาทลดลงทดแทนน้อยกว่าที่ Refinance โดยใช้เงินรายได้ในปี 2547 ทดแทนส่วนของทุนเพิ่มขึ้น 1707 ล้านบาท เนื่องจากกำไรสะสมยังไม่ได้จัดสรรเพิ่มขึ้น 1,603 ล้านบาทอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนเท่ากับ 1:1 ขณะที่ปี 2546 เท่ากับ 1.2 และมีหนี้สินรวมต่อ EBITDA เท่ากับ 3.3 ขณะที่ปี 2546 เท่ากับ 3.2

กระแสเงินสด

การประปานครหลวงมีกระแสเงินสดสุทธิที่ได้มาจากกิจกรรมดำเนินงานในปี 2547 จำนวน 1,190 ล้านบาท ส่วนใหญ่มาจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน

เงินสดสุทธิใช้ไปในกิจกรรมลงทุนเท่ากับ 5,382 ล้านบาท โดยใช้ไปในการซื้อสินทรัพย์ถาวร 5,013 ล้านบาท เพื่อใช้ในโครงการปรับปรุงกิจการประปาแผนหลักที่ 7 และโครงการลดน้ำสูญเสีย

เงินสดจ่ายสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงินจำนวน 2,457 ล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่มาจากกิจกรรม การคืนเงินกู้เงินก่อนกำหนด (Refinance) ด้วยเงินกู้ในประเทศ และเงินนำส่งคลัง 1,566 ล้านบาท

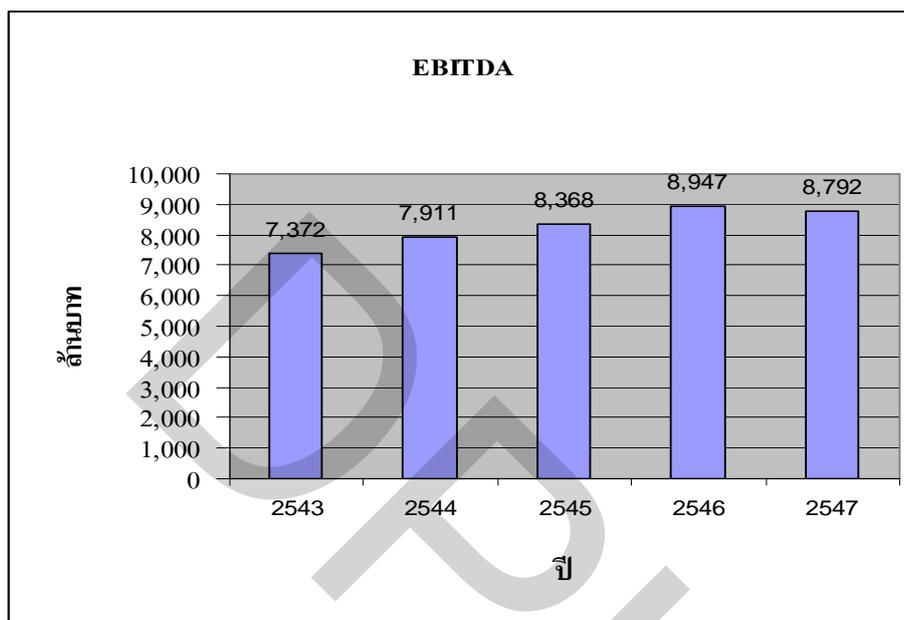

ตารางที่ 3.3 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของการประปานครหลวง

ที่มา: รายงานประจำปี 2548 การประปานครหลวง

รายได้จากการดำเนินงาน

การประปานครหลวงมีรายได้จากการดำเนินงานในปี 2547 จำนวน 14,285 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 1,023 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.71 ประกอบด้วยรายได้ค่าน้ำ และค่าบริการรายเดือน 13,342 ล้านบาท รายได้ค่าติดตั้งประปา การรับจ้างงาน และอื่น ๆ 943 ล้านบาท

ภาพที่ 3.4 EBITDA ของการประปานครหลวง
ที่มา: รายงานประจำปี 2548 การประปานครหลวง

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานปีงบประมาณ 2547 จำนวน 5,006 ล้านบาท (สูงขึ้นจากปีก่อน 689 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 15.96) ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน 2,295 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 89 ล้านบาท หรือร้อยละ 4.03 % + 2 ขึ้น และมีผลย้อนหลังตั้งแต่เดือนเมษายน 2547 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่น ๆ จำนวน 2,711 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 600 ล้านบาท หรือร้อยละ 28.42 อันเนื่องมาจากค่าไฟฟ้าเพิ่มขึ้น 36 ล้านบาท และค่าจ้างลดน้ำสูญเสียจากโครงการลดน้ำสูญเสียเพิ่มขึ้น 343 ล้านบาท ค่าน้ำดิบเพิ่มขึ้น 135 ล้านบาท การดำเนินงานอื่น ๆ

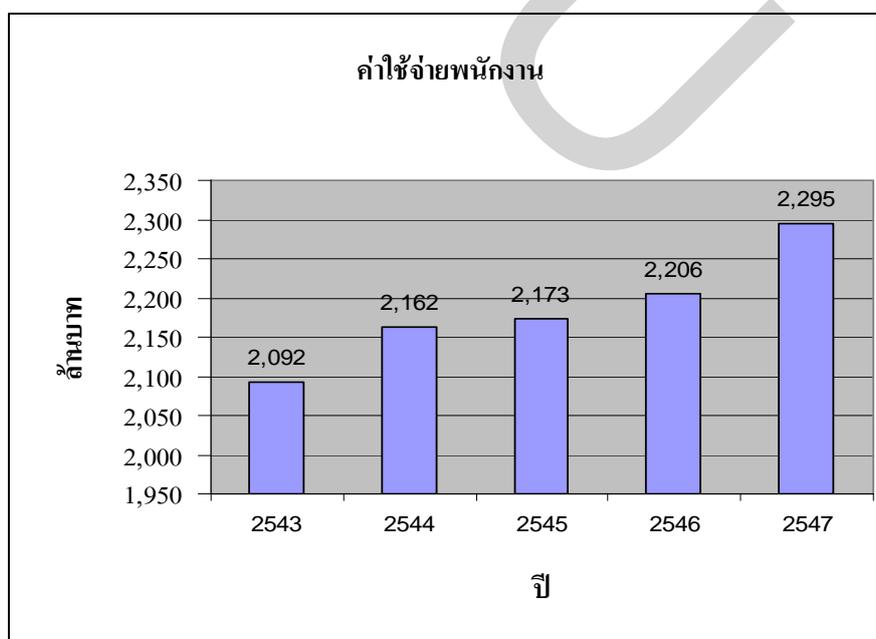
ในปี 2547 การประปานครหลวงได้ดำเนินการคืนเงินกู้ยืมก่อนกำหนด (Refinance) 2 ครั้ง จำนวนเทียบเท่าเงินบาท 8,346 ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดผลกระทบของการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนโดยใช้เงินกู้ในประเทศ ส่งผลให้สามารถลดการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน

ในปี 2547 ได้ประมาณ 320 ล้านบาท และลดดอกเบี้ยจ่ายได้ 48 ล้านบาท หลักการ Refinance แล้ว สัดส่วนหนี้ต่างประเทศต่อหนี้รวมทั้งหมดลดลงจากร้อยละ 70 เป็นร้อยละ 29 นอกจากนี้ในปีงบประมาณ 2548 การประปานครหลวงมีแผนงานที่จะลดยอดหนี้เงินกู้ต่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งคาดว่าจะทำให้สัดส่วนหนี้ต่างประเทศลดลงเหลือเพียงร้อยละ 15 ซึ่งจะสอดคล้องกับรายได้ที่เป็นเงินบาทของการประปานครหลวง

โดยสรุปแล้ว ฐานะการเงินของการประปานครหลวงมีแนวโน้มความแข็งแกร่งที่ดีขึ้น แต่เนื่องจากผลของการเพิ่มเงินเดือน 3% + 2 ขั้น ในปี 2547 จึงทำให้กำไรสุทธิลดลง แต่เมื่อพิจารณาจากแนวโน้มของจำนวนพนักงานแล้ว มีทิศทางที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ตามนโยบายจำนวนผู้ใช้น้ำต่อพนักงาน 400 ราย ต่อ 1 คน ประกอบกับทิศทางของเศรษฐกิจที่ปรับตัวดีขึ้นในปัจจุบัน และอนาคต คาดว่า ผลของการขึ้นเงินเดือนครั้งนี้จะหมดไปใน 3-4 ปีข้างหน้า

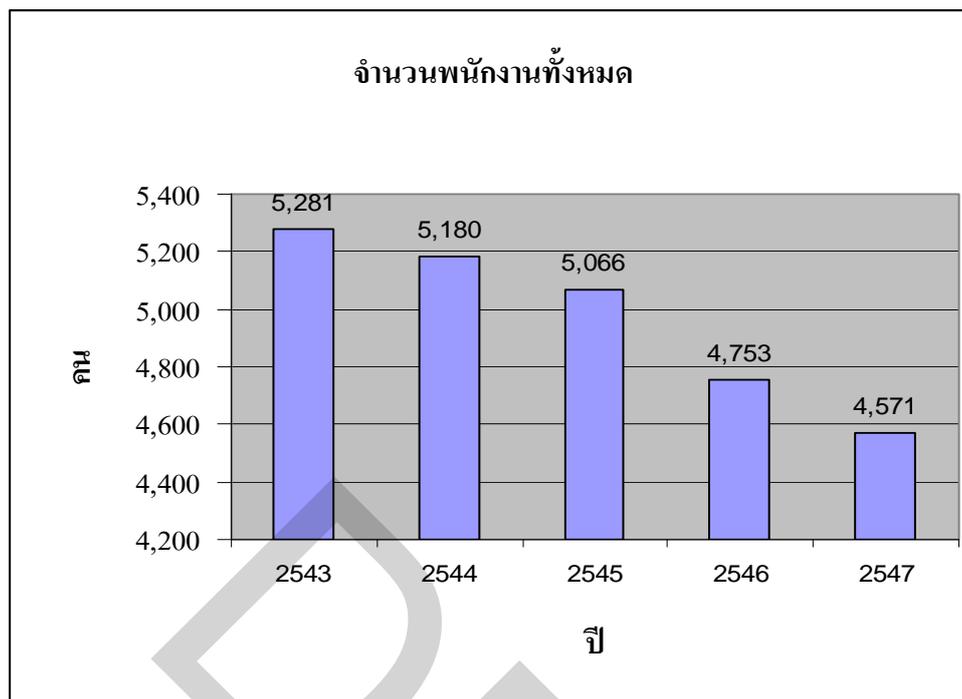
นอกจากนี้ ในปี 2548 การประปานครหลวงยังมีแผนงานที่จะ Refinance เงินกู้ครั้งที่ 3 อีกจำนวน เทียบเท่า 3,700 ล้านบาท ซึ่งหลังจากนี้ ผลของการเปลี่ยนแปลงจากค่าเงินเยนจะมีผลกระทบต่อฐานะการเงินน้อยมาก

ในส่วนของความสามารถในการชำระหนี้ก็มีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจากอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนที่มีแนวโน้มที่ดีขึ้นจาก 1.7 ในปี 2543 เป็น 1.1 ในปี 2547 และคาดว่าอัตราส่วนจะดีขึ้นกว่าเดิมอีกเล็กน้อยในอนาคต

ภาพที่ 3.5 ค่าใช้จ่ายของพนักงานการประปานครหลวง

ที่มา: รายงานประจำปี 2548 การประปานครหลวง

ภาพที่ 3.6 จำนวนพนักงานทั้งหมดของการประปานครหลวง
ที่มา: รายงานประจำปี 2548 การประปานครหลวง

3.9 การแปลงสภาพ

การดำเนินการจัดตั้งตามแผนการแปรรูป

จากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินของประเทศที่เกิดขึ้น รัฐบาลจึงได้มีนโยบายให้รัฐวิสาหกิจ เป็นองค์กรหลักในการกอบกู้เศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยรวมรัฐวิสาหกิจที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งจัดให้มีโครงสร้างการบริหารองค์กรที่เป็นธุรกิจ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนคนไทยได้มีโอกาสลงทุนในกิจการรัฐวิสาหกิจ และสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจที่มีความพร้อมเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในระยะเวลาที่กำหนด

การประปานครหลวงเป็นหนึ่งในรัฐวิสาหกิจที่ถูกกำหนดให้แปลงสภาพองค์กรและขายหุ้นให้แก่ประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และสามารถระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เพื่อนำมาใช้ในการขยายกิจการตามที่ต้องการ โดยไม่ต้องพึ่งพางบประมาณจากรัฐหรือการกู้เงินจากต่างประเทศซึ่งมีข้อจำกัด

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของการประปานครหลวงที่จะเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ การประปานครหลวงได้ว่าจ้างกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาบริษัทหลักทรัพย์ ไทยพาณิชย์ จำกัด มาช่วงในการดำเนินการแปลงสภาพองค์กรเป็นบริษัทมหาชน จำกัด

คณะกรรมการการประปานครหลวงได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 2/2546 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2546 เห็นชอบให้การประปานครหลวงแปลงสภาพทั้งองค์กรเป็นบริษัทภายใต้พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 โดยในช่วงแรกกระทรวงการประปานครหลวง เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2546

คณะกรรมการนโยบายทุนรัฐวิสาหกิจ (กนท.) ให้ความเห็นชอบให้หลักการและแนวทางการแปลงสภาพของการประปานครหลวง เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2546

คณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการและแนวทางการแปลงสภาพของการประปานครหลวงทั้งองค์กรเป็นบริษัท เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2546 และมอบให้กระทรวงมหาดไทย พิจารณาดำเนินการให้มีกฎหมายประกอบกิจการประปา และให้มีคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัทการประปานครหลวง

ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการโดยคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัท การประปา นครหลวง โดยได้มีการประชุมพิจารณาเอกสารรายละเอียดตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 ไปแล้ว 8 ครั้ง และจะมีการประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงานก่อนนำเสนอคณะกรรมการนโยบายทุนรัฐวิสาหกิจ (กนท.) และคณะรัฐมนตรี ต่อไป